

1.01 Doodens 1

Provinciale Waterstaat van Groningen

Nr. 4159

W.W.M. 11, 41, 94.
GRONINGEN,

4 februari 1957.

BIJLAGEN { terug -
 nieuw 3 herstelkostenbegrotingen

verzonden: 6 FEB. 1957

Bericht op kantbesch. Ged. Staten
dd. 19 april 1956 no. 6328, 1e afd.

ONDERWERP: Windwatermolens waterschappen
Onderwierum, Besheerspolder,
Scheemderzwaag.

In de bij nevenvermelde kantbeschikking hierbij teruggaande brief wordt door de provinciale molencommissie voorgesteld de besturen van de nevenvermelde waterschappen aan te schrijven teneinde hen er toe te bewegen hun molens weer in goede staat te brengen.

Naar aanleiding hiervan heb ik de eer uw college hierbij op uw verzoek over te leggen gespecificeerde, recente herstelkostenbegrotingen van bedoelde molens, opgemaakt door verschillende molenmakers.

Deze begrotingen, welke mij geen aanleiding tot opmerkingen geven, sluiten respectievelijk op de volgende totaal bedragen:

- a. Onderwierum te Onderdendam (inclusief 2 nieuwe roeden) f. 20.126,-
- b. Besheerspolder te Lutjegast " 13.850,-
- c. Scheemderzwaag te Scheemda " 8.500,-

Uit deserzijds gepleegd overleg met de voorzitters van de betreffende waterschapsbesturen blijkt, dat geen van de onderhavige waterschappen er voor gevoelen het herstel van deze molens te helpen bevorderen; aan het behoud van de windwatermolens willen deze waterschapsbestuurders eventueel alleen medewerken, indien het herstel voor 100% wordt gesubsidieerd en een betekenende bijdrage wordt toegesegd in de kosten van het toekomstige onderhoud.

Vanwege de waterschappen worden in het bijzonder nog de volgende bezwaren naar voren gebracht:

- a. Onderwierum. Deze windwatermolen behoort niet tot één van de 3 windwatermolens (waterschappen oostelijke Bedumerpolder, Koningslaagte en Vereniging), welke door de gemeente Bedum destijds voor behoud zijn aan-

Aan
Heren Gedeputeerde Staten
der provincie
typ.B. GRONINGEN
coll. 8

1840.01

gewezen, zodat in geen geval op een gemeentelijke subsidie en derhalve ook niet op een provinciale subsidie valt te rekenen; de financiering van herstel- en onderhoudskosten zal daardoor, ook in de toekomst, te ongunstig voor het waterschap uitvallen om dit ook maar enigszins aannemelijk te maken.

De bij de molen wonende molenaar heeft als zodanig geen volledige dagtaak, werkt uiteraard overdag elders om een vol loon te kunnen verdienen, waardoor de bediening van de windmolen geenszins is verzekerd; de eventuele besparing aan elektrische stroomkosten, door de windmolen te gebruiken inplaats van de elektromotor, wegen geenszins op tegen de meerdere kosten, verbonden aan een volwaardige molenaarsbeloning.

b. Besheerspolder. Hierbij wordt gewezen op het tegenwoordig ontbreken van een terzake kundige windmolenaar, alsmede op de relatieve hoge bemalingskosten als gevolg van de betrekkelijk kleine oppervlakte van de polder (145 ha), terwijl de mogelijke aansluiting hierop van de aangrenzende Hilmahuisterpolder (231 ha) met een hoger polderpeil weinig perspectieven biedt, omdat deze laatste polder over een zich nog in goede staat bevindende windwatermolen beschikt.

Voorts wordt ook hier de aandacht gevestigd op het financieel geringe effect van een eventuele besparing op elektriciteitskosten vanwege de hoge vaste lasten van de aansluiting op het elektriciteitsnet. Tenslotte zou door de ligging in een dal in het terrein deze kleine molen (16m vlucht) minder wind vangen dan de doorsnee Groninger windwatermolens, waardoor het rendement aan de lage kant zou zijn.

c. Scheemderzwaag. Het ontbreken van een terzake kundige windmolenaar, alsmede de te kleine bedrijfsruimte voor de onderin de molen geplaatste oliemotor, zijn de beweegredenen van het waterschap om thans op algemene sloop van de molen aan te dringen, teneinde ter plaatse een definitief gemaalgebouwtje om de bestaande motorbemalingsinstallatie heen te kunnen bouwen. Bovendien wordt op spoed aangedrongen met het nemen van een besluit, omdat de ernstige lekkages door de gaten in de kap van de molen momenteel de instandhouding van de motorinstallatie bedreigen.

Tegen de aangevoerde argumenten van de zijde van de waterschappen valt weinig in te brengen.

Er zijn inderdaad in deze gevallen bezwarende omstandigheden. Daartegenover staat, dat deze objecten hun landschappelijke en waterstaatkundige waarde hebben; laatstgenoemde in het bijzonder in noodgevallen (schaarste aan brandstoffen, plotseling uitvallen van elektrische stroom, e.d.).

De kosten, om de molens weer in goede, bedrijfsvaardige staat te brengen, zijn echter betekenend en zouden vermoedelijk van overheidswege wel in hun geheel moeten worden gesubsidieerd. Het is de vraag, of het in deze tijd - mede gezien uit een oogpunt van de wenselijkheid van bestedingsbeperking - verantwoord is gelden te besteden aan objecten, waarvan het behoud - gezien de houding van de tegenwoordige eigenaren - in de toekomst geenszins verzekerd is, terwijl daarmede misschien met betere verwachtingen andere windmolens kunnen worden gerestaureerd, waarbij diverse omstandigheden gunstiger liggen.

Alhoewel het in beginsel misschien minder juist is om het standpunt van de moleneigenaren tegenover hun object mee te laten spreken in de overwegingen om te komen tot een besluit over het al dan niet te behouden van een molen, in het bijzonder als het windwatermolens betreft, waarvan het behoud uit algemeen-waterstaatkundig en landbouwkundig oogpunt niet zonder belang is, zal zulke uit praktische overwegingen toch kunnen meetellen.

Gezien verschillende andere omstandigheden, hierbovengenoemd, zich inmiddels bovendien in ongunstige zin hebben ontwikkeld, ben ik thans meer geneigd dan enige tijd geleden te adviseren de pogingen tot het behouden van de onderhavige windwatermolens niet verder voort te zetten, teneinde de aandacht (en de financiële steun van overheidswege) in de toekomst meer te kunnen concentreren op waardevoller objecten met meer perspectieven.

Ik geef u in overweging uw standpunt in deze te bepalen en o.m. de provinciale molencommissie daarvan in kennis te stellen, opdat belanghebbenden voor zover nodig kunnen worden ingelicht.

De directeur-hoofdingenieur
van de provinciale waterstani:

Van V. C. Doedens

2008/9, 1e afdeling.

Aan het bestuur van het waterschap
Scheemderzwaag,

p/a de heer G.E.Molema,

SCHEEMDERZWAAG.

brief van 30 januari 1957.

Afbreken windmolen.

21 juni 1957.

verzonden:

In beginsel bestaat er bij ons geen bezwaar tegen, dat de windmolen van uw waterschap geheel wordt vervangen door een mechanische bemalingsinrichting.

Voor het slopen van de molen zal u vergunning moeten worden verleend door de minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen.

Indien u deze vergunning hebt verkregen, dient u bij ons in te zenden een aanvraag om vergunning tot het wijzigen van de bemalingsinrichting, vergezeld van een tekening en een kostenbegroting, alsmede ter goedkeuring een besluit tot verkoop van de molen en tot het bestemmen van de gelden uit de opbrengst van de verkoop verkregen, welke besluiten tevens moeten zijn goedgekeurd door de stembevoegde ingelanden.

VOOR EENSLUIDEND AFSCHRIFT
De lo. Griffier der Staten van Groningen,

De Gedeputeerde Staten der
provincie Groningen:

get.G.L.P.Warburg, Voorzitter.

get. J.Buiter, 1. Griffier.

[Handwritten signature]

copie

De burgemeester van Scheemda verzocht om toezending van gegevens betreffende de drie nog bestaande watermolens in zijn gemeente.

Dit zijn:

- Molen 94*
1. Watermolen op den polder Scheemderzwaag, 1.25 KM ten W. van Scheemda aan het Mensediep. Deze polder is groot 294 ha, en is opgericht in 1878.
 De molen is gebouwd in 1879, door W.G.Wiertsema te Nieuwe Schans en H.Wiertsema te Scheemda.
 Het is een achtkante bovenkruier met vijzel, en een vlucht van 22 M. In 1939 heeft de molen een nieuwe Potroede gekregen.
 De molen is pegelmolen, en heeft sinds 1949 een Bronsmotor in den molen.
 Het herstel is door de molenmakers Wiertsema en Roemeling te Eexta begroot op f 8.500,-. Het rijk zal willen bijdragen in de herstelkosten tot een bedrag van 33%, en de provincie zal, mits de gemeente ook bijdraagt, 10% willen geven.

 2. Watermolen op den Wester Molenpolder, groot 659 ha. Deze molen staat 1.25 KM ten W. van Nieuw-Scheemda, bij de vm spoorlijn, aan het Nieuwe Diep.
 De polder is opgericht in 1798. De molen is gebouwd in 1862, ter vervanging van een afgebranden molen, door molenmaker Kamphuis. Het is een achtkante bovenkruier met twee vijzels, en een vlucht van 21.80 M. De molen verkeert in prima staat. De molen bemaalt thans ook de Roodetilster polder.
 In 1952 heeft de molen nog een nieuwe roede gekregen.

 3. Watermolen op den polder "De Dellen", 0.75 KM ten NW van 't Waar, aan het Kleine Maar. De polder is groot 211 ha, en opgericht in 1882, terwijl de molen reeds bestond in 1855, toen hij gebouwd werd na het verbranden van den vorigen.
 Het is een achtkante bovenkruier met twee vijzels, en een vlucht van 23 M. Het is een pegelmolen. Sinds 1926 als hulpkracht een electromotor van 50 PK. De molen verkeert in goeden staat.

GEMEENTE SCHEEMDA

TELEFOON Nr. 1205979-333

T. C. Grootenboer

Aan

de heer secretaris van de Molencommissie,
de heer R. Bolt,
Provinciehuis Martinikerkhof
GRONINGEN

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk

SCHEEMDA

172 1929

Datum 9 juli 1957.

Onderwerp

Herstel molen.

1² afl.

Molens 94

2008/9
refin

Enige maanden geleden werd onze voorzitter bezocht door enkele leden van de Molencommissie. In het hierop volgend onderhoud ging het in het bijzonder over een bijdrage in het herstel van de watermolen op de polder Scheemderzwaag.

Onlangs is deze aangelegenheid in de vergadering van ons college besproken. Hierbij bleek dat de herstelkosten worden begroot op f 8500,-. Het rijk zal willen bijdragen 33 %, de provincie 10 % mits de gemeente ook bijdraagt.

Ons college heeft gevoel voor het behoud van molens en is bereid de gemeenteraad voor te stellen ook 10 % als bijdrage in de herstelkosten te verstrekken. Het is echter de vraag of een dergelijke uitgaaf de vereiste hogere goedkeuring zal verkrijgen met het oog op de zeer precaire toestand waarin de overheidsfinancien zich momenteel bevinden. Onder deze omstandigheden kan er in het geheel geen sprake van zijn het onderhoud van deze molen over te nemen. Hierover is n.l. ook door de leden der Molencommissie gesproken.

Gaarne zouden wij van U vernemen of er een mogelijkheid bestaat van derden de resterende herstelkosten te verkrijgen. Indien dit het geval is zullen wij aan de gemeenteraad een desbetreffend voorstel doen.

Burgemeester en wethouders der gemeente Scheemda,

[Handwritten signature], burgemeester.

[Handwritten signature], secretaris.

Bijlage(n)